

Zavod za zdravstveno
zavarovanje Slovenije

Direkcija

Miklošičeva cesta 24

1507 Ljubljana

www.zzss.si

Na podlagi 22. člena Statuta Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (Uradni list RS, št. 87/01 in 1/02-popr.) in tretjega odstavka 94. člena Pravil obveznega zdravstvenega zavarovanja (Uradni list RS, št. 30/03 - prečiščeno besedilo, 35/03 - popr., 78/03, 84/04, 44/05, 86/06, 90/06 – popr., 64/07, 33/08, 7/09, 88/09, 30/11, 49/12, 106/12, 99/13 – ZSVarPre-C, 25/14 – odl. US, 25/14 in 85/14 in 10/17 - ZČmIS), je Upravni odbor Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije na 51. redni seji dne, 6. 7. 2017 sprejel

PRAVILNIK O VSEBINI PREIZKUSA PSA VODIČA SLEPIH

I. UVODNE DOLOČBE

1. člen

(1) Preizkušnjo psa vodiča slepih (v nadaljevanju: izpit A) opravi vaditelj psa vodiča slepih (v nadaljevanju vaditelj) na progi, ki jo določi Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju Zavod). Del proge mora vaditelj opraviti s povezo na očeh.

(2) Po ustreznem usposabljanju slepe zavarovane osebe (v nadaljevanju slepa oseba) opravi preizkušnjo s psom vodičem slepih (v nadaljevanju pes) tudi slepa oseba (v nadaljevanju izpit B). Na izpitu B mora pes slepo osebo voditi najmanj 40 minut na eni ali dveh progah, ki jih slepa oseba potrebuje v vsakdanjem življenju. Progo določi oziroma potrdi Zavod.

2. člen

(1) Pes mora varno, primerno hitro, samostojno in zanesljivo voditi slepo osebo po določeni poti.

(2) Pri preizkušnji psa veljajo tudi vsa določila iz Sklepa o pogojih pri zagotavljanju pravice do psa vodiča slepih.

(3) Ob zaključku šolanja mora biti pes star najmanj 18 mesecev in ne več kot 30 mesecev. Izjemoma je lahko pes star več, a ne več kot 36 mesecev. Pes mora biti srednje velik (plečna višina med 45 in 65 cm), pri čemer je treba upoštevati tudi telesno višino slepe osebe. Biti mora pasemski - z rodovnikom.

(4) Pes mora biti psihično stabilen, vodljiv, ubogljiv, dobro vzgojen in socializiran (kohabitiran), ravnodušen na slušne in vidne vplive iz okolja ter prijazen do živega in neživega okolja.

(5) Pes mora biti navajen življenja v hiši oziroma v družini, biti mora sobno čist.

(6) Vaditelj mora identifikacijo psa dokazati tudi s tetovirno številko oziroma z vstavljenim mikročipom.

(7) Ko je pes v vodilu (oprsnica z držalom) in tega drži v rokah slepa oseba, je to za psa znak, da je v "službi". Ko vodilo odstranimo je to za psa znak, da "ni v službi".

II. OPREMA

3. člen

(1) Obvezen pripomoček slepe osebe je bela palica, saj si z njo slepa oseba pomaga pri ugotavljanju vrste in oddaljenosti od ovire.

(2) Sestavni del opreme psa je tudi primerno velika usnjena, iz umetnih materialov ali tekstilna ovratnica (uporaba kovinske ovratnice ni dovoljena) in kratek povodec, s katerim je možno po potrebi popraviti položaj psa. Povodec je navezan na ovratnico in ga slepa oseba drži v rokah skupaj z vodilom. Poleg tega mora imeti slepa oseba s seboj raztegljiv povodec, ki ga uporabi, ko želi, da bo pes opravljal potrebo ipd.

(3) Vodilo je sestavni del opreme psa. Ima pomembno vlogo pri prepoznavnosti psa. Biti mora razpoznavno glede na barvo psa. Sestavljeno je iz oprsnice in držala. Oprsnica je lahko usnjena ali tekstilna. Na njej je napis "PES VODNIK". Držalo mora biti primerne dolžine glede na velikost slepe osebe.

III. OSNOVNA POVELJA

4. člen

Vaditelj mora pri šolanju psa uporabljati v nadaljevanju zapisana povelja in nobenih drugih povelj. Enaka povelja mora uporabljati tudi slepa oseba.

Osnovni položaj psa je stoja ob vodnikovi levi oziroma desni nogi (glede na ostale invalidnosti slepe osebe).

1. "Naprej!"

Povelje za vsak začetek dela, potem ko slepa oseba oziroma vaditelj psa pripravi – ga ustrezno opremi (ovratnica, povodec, vodilo), da lahko pes začne delati. Na povelje "Naprej!" mora pes hoditi za pol dolžine telesa pred slepo osebo, ne sme vleči ne preveč in ne premalo. Pes mora imeti prijazen, enakomeren vlek. Vodilo je podaljšana roka slepe osebe, slepa oseba in pes se prek vodila "pogovarjata". Z vodilom ni dovoljeno usmerjati oziroma vplivati na psa.

2. "Stoj!"

Na to povelje se mora pes ustaviti.

3. "Obrni!"

Pes se mora na to povelje obrniti za 180 stopinj.

4. "Skoči, pojdi, konec!"

Pes je prost.

5. "Lulat, kakat!"

Pes mora na to povelje na povodcu obvladati opravljanje fizioloških potreb. Pes mora na to povelje voditi slepo osebo do zelenice, tam ga da slepa oseba iz vodila oziroma držala in poveljuje. Psu se vodilo oziroma držalo sname, a mora ostati na povodcu.

6. "Ja, To!"

Povelji za pohvalo oziroma, če pes naredi nekaj zaželenega - potrditev vedenja. Slepa oseba lahko uporablja povelje, ki ji najbolj ustreza oziroma najbolj ustreza njenemu psu. Pohvalo lahko okrepi z božanjem, trepljanjem in (občasno) nagrado.

7. "Ne!"

Povelje prepovedi, ker je pes naredil nekaj napačnega – je napačno nakazal oviro, je hotel pobrati nesnago, se je odzval na zunanji dražljaj ali je storil katerokoli drugo napako.

8. "Sem!"

Pes mora na to povelje priti do slepe osebe, se dotakniti njene iztegnjene roke in preiti v osnovni položaj, ob levo nogo oziroma desno nogo (v primeru drugih invalidnosti slepe osebe).

9. "Prostor!"

Povelje za odložitev in čakanje psa na prostoru.

10. "Počakaj!"

Pes na to povelje čaka, lahko stoji, sedi ali leži.

11. "Sedi!"

Pes mora na to povelje sestiti.

12. "Levo, desno!"

Med vodenjem mora pes na to povelje zaviti levo ali desno. Povelje lahko uporabljamo v stoji ali med gibanjem.

13. "Naprej - ravno pločnik!"

Na to povelje mora pes prečkati cesto na označenem prehodu za pešce in slepo osebo voditi do pločnika in rob pločnika tudi nakazati. Preden slepa oseba prečka cesto, se mora pes obvezno ustaviti, čeprav ni slišati nobene nevarnosti in za to vsaj na videz ni razlogov. Pes mora nakazati tudi rob pločnika, čeprav ta ni dvignjen od tal (pločniki namenjeni invalidom na vozičku).

14. "Rob!"

Pes se mora ustaviti na vsakem robu, čeprav ni velike izbokline in ta sploh ne bi ovirala slepe osebe pri hoji. Povelje uporabi slepa oseba, če želi, da bo pes takšno oviro v prihodnje nakazoval.

15. "Klopca!"

To povelje pomeni, da pes v parku, na postajah najde prazno klop, na postajah in v javnih lokalih mizo s stolom, v avtobusu pa prost sedež. Pes nakaže prostor za sedenje tako, da položi gobec klop.

16. "Vrata!"

Pes mora na to povelje najti in po potrebi nakazati vrata. Pri vstopu in pri izstopu iz prostora vrata nakaže tako, da se usmeri proti kljuki na vratih.

17. "Vhod/Izhod!"

Pred zaprtimi drsnimi vrati se mora pes ustaviti tik pred njimi. Skozi vrata gre najprej pes in za njim slepa oseba v določeni razdalji oziroma skupaj, če so vrata dovolj široka.

18. "Stopnice!"

Pes mora na to povelje poiskati stopnice. Besedo "išči" moramo izpustiti, ker je to slušno povelje za iskanje z nosom.

19. "Zebra!"

Povelje za iskanje prehoda za pešce. Na to povelje mora pes slepo osebo pripeljati do označenega prehoda za pešce in tam počakati do naslednjega povelja.

20. "Počasi!"

Povelje za upočasnitev hoje, ker se slepa oseba morebiti slabo počuti, ali pa ni povsem prepričana sama vase oziroma psu ne zaupa. Pes mora nakazovati oziroma sam upočasniti hojo (slepa oseba mora na vodilu čutiti, da je tam določena sprememba, zato ker je pes zmanjšal hitrost in s palico potipa, za kaj gre) in sicer v naslednjih primerih:

- pri hišnih vogalih,
- v ozkih prehodih,
- pri pokončnih ovirah,
- pred vrati, ki se samodejno odpirajo,
- in drugih podobnih primerih.

21. "Tempo!"

To povelje se uporabi, če slepa oseba želi, da bo šel pes hitreje.

22. "Poberi!"

Povelje uporabimo, da pes pobere slepi osebi povodec, palico ali kakšno drugo stvar, katera ji je padla.

23. "Ciljna povelja - Domov, Lekarna, Trgovina...!"

Na ta povelja mora pes slepo osebo po najkrajši poti voditi do zadanih ciljev. Podobno lahko pri odhodu od doma slepa oseba uporabi povelja za cilje, kamor želi, da jo pes pripelje: "trgovina", "pošta", "zdravnik" ...

IV. NAKAZOVANJE OVIR IN SMERI

5. člen

(1) Pes mora nakazovati vse talne ovire, kot so cevi na tleh, različne predmete, kot so steklenice, količki in večji kamni. Pes se mora ustaviti pred vsako talno oviro, ki za slepo osebo predstavlja tudi najmanjšo nevarnost, in to tako, da se s prednjima nogama ustavi tik pred oviro.

(2) Pes mora brez zaustavljanja hoditi po pokrovih in rešetkah in se jim ne sme brez potrebe izogniti.

(3) Pes mora brez težav hoditi po vseh vrstah talnih podlag.

6. člen

Pes mora nakazovati vse višinske ovire do višine glave – zapornice, nizke veje, prometne znake za delo na cesti, pisemski nabiralnik, odprta okna, polkna, zabojnike za smeti ... ampak samo kadar je to nujno in bi ogrozilo slepo osebo.

7. člen

Ko pes po glavni cesti prečka stransko cesto, mora upočasniti hojo in s tem slepo osebo opozoriti na možnost prihoda vozila. Hkrati pa je upočasnjena hoja psa v teh primerih za slepo osebo tudi orientacija, da v vsakem trenutku ve, kje se nahaja.

8. člen

(1) Če je na semaforju slušni znak za prehod, mora pes slepo osebo pripeljati do droga, na katerem je ta naprava in nakazati na točko, kjer je zvočna naprava.

(2) Slepa oseba mora sama ugotoviti, kdaj in na kateri strani križišča se ustavijo avtomobili oziroma od kod speljejo. Sicer gre slepa oseba prek ceste tedaj, ko gredo tudi drugi ljudje. Če je sama, mora s pomočjo sluha ugotoviti, kdaj je pot čez cesto varna.

(3) Ko gre slepa oseba čez cesto oziroma prečka križišče, mora imeti dvignjeno in stegnjeno desno roko s palico, kar je za vse voznike znak oziroma opozorilo, da slepa oseba prečka cesto.

9. člen

Če je na cesti gradbišče z zaporami oziroma z zožitvami, mora pes najti optimalen prehod, kar lahko pomeni tudi menjavo strani ceste. V vseh takih primerih mora pes voditi počasneje kot sicer.

10. člen

Pes praviloma vodi po levi strani ceste, slepa oseba pa hodi po skrajnem levem robu asfalta in mora v vsakem trenutku vedeti, kje je oziroma koliko je oddaljena od roba.

11. člen

Pes mora na cesti oziroma na pločniku, kjer stojijo avtomobili, hoditi počasneje kot sicer. Lahko sam poišče najboljšo rešitev, tako da se izogne avtomobilu ali pa se pred njim ustavi, da ga nato slepa oseba pravilno napoti, ko to ugotovi s pomočjo bele palice.

12. člen

(1) Pes mora nakazati prvo stopnico.

(2) Pri hoji navzdol se mora ustaviti na robu stopnice, naprej pa gre lahko šele na povelje. Če je na stopnišču več ravnih delov, mora nakazati vsako prvo stopnico. Ko pride do konca stopnišča, mu tega ni treba nakazati z zaustavljanjem, saj slepa oseba na vodilu čuti, da ni več stopnic.

(3) Pri hoji navzgor mora pes nakazati vsako prvo stopnico. Ko pride do vrha, mu tega ni treba nakazati z zaustavljanjem, gre torej lahko brez zaustavljanja naprej, saj slepa oseba na vodilu čuti, da sta prišla na vrh stopnic.

13. člen

Pes se mora brez povelja ustaviti tik pred vsakim robom pločnika, naprej gre lahko šele na povelje. Na drugi strani ceste se mora ustaviti tako, da postavi prednji nogi na rob pločnika.

14. člen

Pokončne ovire nakazuje pes le v primeru, ko ne more mimo njih, sicer mora voditi mimo njih tako, da se slepa oseba v oviro ne bo zaletela. Enako velja za vse hišne vogale, ograje ipd. V teh primerih mora pes slepo osebo voditi dovolj stran, da se ta ovire ne dotakne.

15. člen

Ko se pes ustavi pred oviro, ki ni prehodna, tudi na povelje slepe osebe ne sme naprej. Enako velja v primeru, ko se pes ustavi pred jarkom, odprtino oziroma pred vsako oviro, kjer bi se slepa oseba lahko poškodovala. Prav tako je dopustna naučena neposlušnost psa, kadar le-ta opazi prihajajoče vozilo, kolo, motor ... čeprav je slepa oseba izrekla povelje "Naprej!".

V. DRUGE VSEBINE PREIZKUSA

16. člen

Pes mora biti povsem ravnodušen do vseh vidnih in slušnih dražljajev (do mimoidočih, otroških vozičkov, kolesarjev ...). Ne sme se ustrašiti nobenega nenadnega zvoka.

17. člen

Pes do tujih ljudi ne sme pokazati niti strahu niti napadalnega vedenja, prav tako ne sme biti do njih vsiljiv – najbolje je, da je do njih prijazno ravnodušen. Prav tako mora biti ravnodušen

do psov in mačk, enako velja za vedenje do vseh drugih domačih in divjih živali. Zelo pomembno je, da slepa oseba pri srečanjih s tujimi ljudmi in živalmi svojega psa dobro obvladuje in zna njegovo morebitno napačno oziroma neželjeno vedenje preusmeriti.

18. člen

Ko je pes na vodilu, mora iti povsem ravnodušno mimo na tla položene hrane. Hrano se položi na tla tako, da pes tega ne opazi. Prav tako mora biti povsem ravnodušen do vseh ostankov hrane, do embalaže s hrano in do različne nesnage, ki je na tleh.

VI. VAJE POSLUŠNOSTI

19. člen

Na izpitu A in na izpitu B se ocenjuje tudi vaje poslušnosti, na obeh izpitih je vsebina vaj enaka.

20. člen

(1) Na izpitu A in na izpitu B mora pes doseči pozitivno oceno, sicer izpita ne opravi uspešno. Pes mora biti vodljiv in ubogljiv, pozoren na vaditelja oziroma na slepo osebo, odzivati se mora na prva povelja slepe osebe ali vaditelja.

(2) Slepa oseba mora na izpitu B s psom opravljati vaje samostojno.

(3) Vaditelj na izpitu A izvaja vaje poslušnosti samostojno ali pa ga pri tem usmerja eden od predstavnikov Zavoda.

(4) Na izpitu B lahko slepa oseba opravlja vaje na povelje vaditelja ali pa samostojno.

(5) Primeren prostor za izvajanje vaj poslušnosti priskrbi vaditelj.

21. člen

(1) Vaje poslušnosti začneta izvajati slepa oseba ali vaditelj z navezanim psom iz izhodiščnega položaja stoj ob vodnikovi nogi, od koder se gre naravnost naprej 30 korakov, nato se obrne za 180 stopinj in se vrača v ravni liniji v normalni hoji do izhodiščnega položaja. Nato se gre spet iz izhodiščnega položaja naravnost približno 10 korakov in se med hojo naredi najmanj eno spremembo smeri na levo in na desno ter eden obrat za 180 stopinj. Med hojo se enkrat ustavi, pes pa mora tedaj brez povelja obstati ob nogi slepe osebe ali vaditelja.

(2) Napake:

- dodatna poveljevanja,
- vlečenje vstran ali naprej, zaostajanje, slaba pozornost (neodzivanje na povelja),
- "nemarno usedanje",
- zatezanje s povodcem,
- uporaba prisile.

22. člen

(1) Slepa oseba ali vaditelj gre iz izhodiščnega položaja naravnost naprej 10 korakov in se ustavi. Pes se mora na povelje usesti. Čez nekaj trenutkov slepa oseba ali vaditelj psa odveže s povodca in gre deset korakov naprej, se ustavi, po nekaj sekundah obrne proti psu in ga na znak ocenjevalca pokliče. Pes mora brez oklevanja priteči k slepi osebi ali vaditelju in se dotakniti njegove iztegnjene roke, ki jo ima slepa oseba ali vaditelj "nastavljeno". Slepa oseba ali vaditelj ga naveže, nato mora pes na povelje "Poleg!" v osnovni položaj stoja ob levi oz. desni nogi slepe oseba ali vaditelja. Po vaji gre slepa oseba ali vaditelj s psom na izhodiščni položaj.

(2) Napake:

- oklevajoče usedanje,
- dodatna povelja,
- "nemarno usedanje",
- počasen prihod,
- slaba pozornost,
- zaletavanje v osebo,
- tek mimo osebe.

23. člen

(1) Slepa oseba ali vaditelj gre z navezanim psom iz izhodiščnega položaja približno 10 korakov in poveljuje s poveljem "Prostor!". Pes se mora brez oklevanja uležati, nato slepa oseba ali vaditelj psa odveže in gre (slepa oseba lahko s pomočjo vaditelja) zunaj vidnega polja psa v skrivališče. Medtem ko pes leži, se ga moti, kar lahko stori tuja oseba ali pa se to stori tako, da gre mimo drug pes. Slepa oseba ali vaditelj ostane v skrivališču približno 20 sekund, nato gre na znak ocenjevalca k psu ter ga naveže.

(2) Napake:

- nemirno ležanje,
- oklevajoče uleganje,
- premikanje,
- pes položaj zapusti.

24. člen

(1) V okviru vaj poslušnosti se preizkusi tudi prihajanje na klic. To se stori tako, da je pes prosto spuščen, na znak predstavnika Zavoda pa ga slepa oseba ali vaditelj pokliče. Pes mora priti k slepi osebi ali vaditelju na prvo povelje.

(2) Pri prihodu se mora pes s smrčkom dotakniti iztegnjene roke slepe osebe ali vaditelja, ki je iztegnjena navzdol. Nato se mora pes na povelje usesti, slepa oseba ali vaditelj nato psa naveže na povodec.

(3) Napake:

- oklevajoče prihajanje,
- ponavljanje povelj,
- pes se pri prihodu ne dotakne iztegnjene roke slepe oseba ali vaditelja,
- pes se pri osebi ne ustavi,
- pes se v osebo zaleti.

25. člen

(1) Pes mora na povelje "Poberi!" pobrati iz tla držalo vodila, povodec in belo palico ter ga podati v roke slepe osebe ali vaditeljem.

(2) Napake:

- oklevajoče pobiranje,
- grizljanje v gobcu držečega predmeta,
- pes noče spustiti predmeta,
- ponavljanje povelja.

VII. PREIZKUS TEORETIČNEGA ZNANJA

26. člen

(1) Med usposabljanjem mora vaditelj slepo osebo naučiti tudi osnov teoretičnega znanja, ki obsega:

- preventivne zdravstvene ukrepe (cepljenje, odpravljanje zajedavcev ...),
- negovanje psa,
- namestitev psa,
- ukrepanje pri morebitnih boleznih,
- prehrano psa,
- uporabo psa,
- poznavanje Zakona o zaščiti živali v delu, ki se nanaša na pse.

(2) Znanje iz opisanih področij predstavniki Zavoda preverijo po opravljenem izpitu B.

VIII. OCENJEVANJE USPOSOBLJENOSTI SLEPE OSEBE IN PSA TER USPOSABLJANJE SLEPE OSEBE

27. člen

Ocenjevanje dela psa na izpitu A in na izpitu B, kot tudi poslušnost, je opisno.

28. člen

(1) Usposabljanje slepe osebe za delo s psom je razdeljeno na več delov. Poleg splošnih načel usposabljanja mora imeti vaditelj do vsake slepe osebe tudi individualni pristop.

(2) Seznanjanje slepe osebe s psom pomeni, da (po opravljenem izpitu A) vaditelj skupaj s slepo osebo najprej privaja psa na novo okolje in vaditelj sam vodi psa po progi oziroma progah, kjer bo pozneje vodil slepo osebo. Vaditelj mora oceniti, kdaj in koliko naj bo slepa oseba pri tem navzoča, da se bo pri tem učila pravilnega poveljevanja oziroma intonacije povelj.

(3) Slepa oseba mora osvojiti vsa povelja, ki jih pes obvlada.

(4) Vaditelj mora naučiti primerne ravnanja s psom tudi družinske člane slepe osebe. Ti morajo vedeti, kaj pes obvlada, kakšna je njegova vloga, kaj pomenijo povelja ipd. Družinski člani slepe osebe se morajo naučiti, da ne bodo imeli vidnega stika s psom, ne smejo mu dajati priboljškov. S psom naj bo predvsem slepa oseba, ki si mora čim bolj pomagati sama.

(5) Usposabljanje slepe osebe lahko deloma poteka v kraju bivanja vaditelja, sicer pa v kraju bivanja slepe osebe oziroma tam, kjer bo pes opravljal izpit B. Med usposabljanjem mora pes voditi tudi po progah, ki jih slepa oseba ne pozna. Med usposabljanjem mora slepa oseba s psom in v navzočnosti vaditelja obiskati tudi izbranega veterinarja.

(6) Usposabljanje slepe osebe za delo s psom traja najmanj 15 delovnih dni in skupaj najmanj 75 ur. Načrt usposabljanja mora vaditelj posredovati Zavodu pred začetkom usposabljanja, poročilo o usposabljanju pa mora posredovati Zavodu najmanj 3 delovne dni pred opravljanjem izpita B.

(7) Vaditelj mora spoznati posebnosti in sposobnosti gibanja ter psihične in fizične posebnosti slepe osebe. Vedno pa je cilj, da se bo slepa oseba s pomočjo psa lahko samostojno gibala.

(8) Vaditelj mora oceniti, koliko slepa oseba zmore. Slepa oseba mora samostojno obvladati hojo po poteh, ki jih potrebuje in kjer jo bo pozneje vodil pes.

(9) Vaditelj in slepa oseba morata poznati pasemske značilnosti psa.

IX. PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

29. člen

Z dnem uveljavitve tega pravilnika preneha veljati Pravilnik o vsebini preizkusa psa vodiča slepih, št. 5504-44/2005-DI/1 z dne, 13. 9. 2005.

30. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi na spletni strani Zavoda.

Številka: 9001-1/2017-DI/18
Ljubljana, 6. 7. 2017

Lučka Böhm
Predsednica Upravnega odbora
Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije
Lučka Böhm